

a legördülő lépcsők alatt is
megnyílik a mennyezet egyszer

*

verseket recitál
éjfél tájban nagy lászló és kosztolányi az úr
beatles melódiákra táncol desiré
ahogy tolnai becézne hacsak
nem táncolna ő is pilinszky
kiskanalával de pé sarokba
húzódva ül figyel a sántikáló
költő botjával üti a taktust
a sírját botozza verseket
recitál nem ír a papfiú többet

*

lesz-e madarak feltámadása
jönnek-e északról délről
vadludak flamingók darvak
és akik maradtak itthon
üvegen koppanó süvöltő szélkiáltó
és a rigó is nem felejtve a füstöt
fütytyöt akartam mondani látod
a hamumadarak is jönnek
meg a verebek kiket sohase hívott senki
a földre hajjigált csirinyók is
s csapnak akkora lakodalmat
hogy még a bárány is táncra perdül
jönnek túll helyett tollruhában
tollukba öltözöttek

Miklya Luzsányi Mónika

MADÁRKENYÉR

Schein Gábornak

Évtizedekkel később, anyja halála után volt csak képes regisztrálni a pillanatot, az ajak éles, keskeny metszetét, ahogy fehér vonallá préselődik össze. A gyerek akkor még tisztán emlékezett az apjára, legalábbis azt hitte, tisztán emlékszik. Elöntötte a konyhát a magas polgárházak közé szorított sötét kapubolt semmivel össze nem téveszthető szaga, a málló vakolat, salétrom meg doh magába elegyített valami megfoghatatlan savanyú illatot. A kapualj elfalazott beugrójában vadhajtás nőtt, madár ejthette el a magját, vagy szél hozta oda, nem tudott róla senki, csak a gyerek. Laca bá már csak akkor

vette észre, amikor a vastag lomb kibukott a téglafal mögül, ecetfa, mondta, szétbassza a követ, gyökerei meg már a ház alatt.

Az udvar más világ volt, a jázmin súlyos illata elkábította, káprázott a szeme a szikrázó napsütésben, fehér, mint mesében vagy álomban talán, apja ahogy jön, majd elmegy megint, a gyereket valami jóleső zsidbadás fogta el, már amikor feltűnt a kapuboltban, kitágult az idő, aztán túfoknyívá zsugorodott össze, feje fölé emelte, feldobta magasra, gyomrába beállt az ismerős remegés, apja maradt az egyetlen biztos pont, legalábbis a repülés végezetéig, fehérben emlékszik rá, az öltöny, a kalap, a cipő, még a nyakkendő is fehér, mikor végre megérkezett. Amióta emlékezni tudott, szülei nem éltek együtt, veszélyes alak volt az apád, vigyorgott Laca bá, kevés dologban értett egyet vele, de ebben igen, életveszélyes villanás ég és föld között, határon innen és túl jelenvaló.

A szűk teret Laca bá töltötte be, a kenyérkosár ívben repült, a morzsák, a kenyérszeletek puhán fogtak talajt, pedig nem voltak szokva hozzá, az erkélyen túl a szomszéd fán ott ült a galamb, figyelt befelé, félrebillentette kicsit a fejét, ahogy ajka fehér heggé préselődött össze.

Azt hitték, nem látja őket, hosszan csókolóztak.

– Mennem kell – mondta az apja.

– Tudom – válaszolta a gyerek anyja, és ő még ott a konyhában is emlékezett, ahogy a szó végiggördült a sárga kavicsos kerti úton, mellé, be a jázminbokor alá, súlyosan.
– Ne búcsúzz el tőle, kicsi még, nem értené.

Pedig értette.

Nem lepődött meg, mindig várta, hogy apja egyszer eltűnik, mozdulataiban vibrált az átjárt magasság, most látta, ahogy megemeli szárnyait, és végleg elrepül. Hosszan nézett utána. A jázminbokrok alatt nem játszott többet. A kapubolt átható szaga egyre valóságosabbá vált, Laca bá megjelenése után mélyen húzódott be a dohszag mögé. Egyetlen reális élménye a repülés maradt, az elfalazott beugróban járta be a tereket, perspektívája kitágult, de a viszonyítási pontok elveszítették értelmüket, az alakok összemosódtak, majd új kontúrt kapva keltek életre megint, a vadhajítás előbújt a salétromos téglaközött, talán szél hozta oda a magját, vagy madár ejthette el, ki tudja, gyorsan nőtt, kibukott a fal mögül, gyökerei a ház alatt, a megfoghatatlan, savanyú illat átítatta az alapzatot, savanyú szaga lett a falnak, a háznak, az égnek, a jázminbokroknak az udvaron, feszávolsága s vele a befogható tér egyre szélesebb, csak landolási manőverei fulladtak kudarcba sorban, apja eltűnésével értelmezhetetlenné váltak a koordináták, megszűnt az egyetlen biztos viszonyítási pont, a gravitáció terhe mind súlyosabb.

Laca bá felcsattanó hangjára már fel sem riadt, hogy vágta fel megint ezt a kurva kenyeret, a kosár tompa puffanása térítette magához, még kenyeret vágni se tudsz rendesen, a lágerben adtak ilyet, nem embernek való. Ujjai alatt felmorzsolódtak a vékony szeletek, ahogy felmarkolta őket, egyazon lendülettel szórta szét a morzsát, mint amivel kicsapta az erkélyajtót, nesztek, egyétek, az erkélyt verébraj lepte el, aztán hangoz csiviteléssel elrepültek megint. Laca bá akkor már az asztalnál ült, felröhögött, látod, még madáreleségnek se jó a kenyered. Jóízűen enni csak akkor tudott, ha Laca bá kiküldetésbe ment. Volt abban valami liturgikus, ahogy anyjával együtt megvették a boltban a kenyeret, néha pászkát is, apád úgy mondta, macesz, szerette, szétolvad a szájában az apró falat, az apjával elfogyasztott közös vacsorákra már nem emlékezett, hiszen sohasem éltek együtt, csak a kenyér íze, a szájpaddlására tapadó tészta puha érin-

tése maradt borzongatóan ismerős, vegyétek és egyétek. Laca bá kolbászkarikás katonái tömzsi vörös törpök, a lágerben enni alig adtak az oroszok, de a vodkát bögrével mérték, nu, pityi továris, job tvoju maty. A galamb megemelte a szárnyát, az erkélyajtó üvegén figyelte, amint felmorzsolódnak ujjai között, mit bámulsz, zabálj, mi kéne még.
– Semmi.

Ott a konyhaasztalnál még tisztán emlékezett az apjára, legalábbis azt hitte, emlékezik, mennem kell, mondta a férfi, a gyerek gyomra a szótól összerándult, a vér keserű, sós ízét érezte a szájában, nekem ez az egy élet kevés, szemben vele ellenséges törpsereg, azért ilyen gebe ez a gyerek, mert nem eteted rendesen, forgatta a falatot a szájában, úgy érezte, ha megfullad, sem megy le a torkán, szűk itt a tér, megfulladok, viszlek magammal, gyere, csak nézett ki, oldalra el, nem lehet, a gyereket nem hagyhatom, a galamb a szomszéd fáról átrepült az erkélyre, a korlátra ült, *a szárnyán a világos szürke tollak között volt egy seb, vagy csak ő szerette volna, hogy legyen*, piros volt a szeme is, mint a vér, mikor megvágta az ujjbegyét, tenyeremből etetek, megosztom veled utolsó falatomat is, tudom.

Azon nem csodálkozott, hogy anyja nem válaszolt, a szó ott ült a jázminbokor alatt mozdíthatatlanul. Laca bával nem voltak szavaik egymáshoz, mért nem váltál el tőle, kérdezte az anyját már felnőttként, nem tudtalak volna felnevelni. A fehérre préselődött száj éles metszete maradt meg az emlékezetében, nem igaz, te is tudod, hogy hazudsz. Az utolsó időkben, mikor már Laca bát is elvitte a gyomorrák, s teljesen magára maradt az anyja, nem csinált mást, egész álló nap ült a parkban, hiába kérdezték, nem válaszolt, csak morzsalta a kenyeret a madaraknak. Csupán évtizedekkel később volt képes regisztrálni a végtelenített pillanatot, anyja halálának kezdetét, a fehér metészvonalat, ahogy az ajak soha nem gyógyuló műtéti heggé préselődik össze.

Hajdu Péter

NOSZTY FERI ALAKVÁLTOZÁSAI

Dis Manibus Blasii Simon

Noszty Feri alakja számos változatban bukkan fel a XX. századi magyar kultúrában. Az első szöveget, amely a figurát megformálta, Mikszáth Kálmán írta 1906 és 1907 során, és apránként jelentette meg a *Vasárnapi Újság*ban. A másodikat szintén Mikszáth Kálmán jelentette meg 1908-ban három kötetben a Franklin Társulatnál. A továbbiakban azonban nemcsak Mikszáth-szövegekről lesz szó, hanem számos más közelítésmódról is, egészen Kellér Andor 1962-es, *A FŐISPÁN* című írásáig. Tulajdonképpen recepcióesztétikai megközelítés ez: a recepció első állomásának a kötetkiadást tekintem, amelyben Mikszáth nagyon nagy beleérzéssel értelmezte, illetve értelmezte át *A NOSZTY FIÚ ESETE TÓTH MARIVAL* című „elbeszélést”. (Mivel a *Vasárnapi Újság*ban ez volt a műfaji megjelölés,¹ a továbbiakban „elbeszélésnek” fogom nevezni az első szöveget és „regénynek” a könyvként megjelent másodikat.) Mikszáth rafinált intertextuális játéko-